

Donna Tartt (Mississippi, 1963) studeerde aan Bennington College in Vermont. Ze debuteerde op 29-jarige leeftijd met *De verborgen geschiedenis*, de roman die haar tot een literaire sensatie maakte en wereldwijd een bestseller werd. Tien jaar later verscheen haar langverwachte tweede roman *De kleine vriend*: ‘Nog beter geschreven (...) en het bewijs dat niet iedere schrijver een briljant debuut laat volgen door een teleurstellende tweede roman.’ – Pieter Steinz

Over *De kleine vriend*:

‘Er zijn maar weinig auteurs op dit moment die zo goed kunnen schrijven als Tartt.’ – *Vrij Nederland*

‘Honderden pagina’s leesplezier. Geschreven in de beste traditie van de negentiende-eeuwse naturalistische roman, meeslepend en briljant. Een heerlijk verhaal.’ – *NRC Handelsblad*

‘Hamster voedsel, water en fijne wijnen, breng de kinderen naar een logeeraadres, en leg de telefoon ergens waar geen mens iets hoort. Want de eerste dagen zult u van de wereld zijn, en daarna loopt u nog lang rond in een roes. U kunt alleen maar wijzen op *De kleine vriend*. Sprakeloos. Want dit is waar de literatuur om is begonnen. Een van de spannendste boeken die in jaren zijn verschenen. Een triomf zoals we in de literatuur zelden meemaken.’ – Herman Stevens, *HP/de Tijd*

‘Het hele verhaal (is) niet meer dan een kapstok om Donna Tartt in staat te stellen haar favoriete stokpaardjes boven te halen: schuld en boete, de flinterdunne lijn van de moraal en de grens van goed en kwaad, waarlangs iedereen wel eens dader en slachtoffer kan worden, het menselijk onvermogen de waarheid te kennen, het verlies van kennis en onschuld, de vraag hoe sterk en hoe zwak een mens kan zijn, het kleine verschil tussen overwinning en fiasco, en... eigenlijk al die dingen waar *De verborgen geschiedenis* ook al over ging. Daarom dit koopadvies: wie hield van *De verborgen geschiedenis*, zal nog meer houden van *De kleine vriend*.’ – Yves Desmet, *De Morgen*

‘Een aanrader voor iedereen: de literatuurliehebber, de vakantielezer, de allesvreter, de thrilleradepten, degene die maar één boek per jaar leest, én de Tarrt-haters.’ – *Het Parool*

‘Een intrigerend boek vol moedwil en misverstand.’ – *de Volkskrant*

‘Beter dan *De verborgen geschiedenis*. Een roman zoals je ze niet vaak tegenkomt.’ (...) Prachtig. – *Nederlands Dagblad*

Over *De verborgen geschiedenis*:

‘Een meesterwerk.’ – *Het Parool*

‘Een prachtig boek dat verschijnt zoals Pallas Athene uit het hoofd van Zeus: zelfverzekerd en helemaal af.’ – *NRC Handelsblad*

‘Goed geschreven, opvallend listig geconstrueerd. Honderden pagina’s leesgenot.’ – *Penthouse*

‘Een heel spannende en goed geschreven roman.’ – *Elsevier*

Een meesterlijke moderne versie van Dostojevski’s *Misdaad en straf*.
– Elsbeth Etty

‘Een meesterlijk uitdijende vertelling over de esthetiek van geweld (...). De twee romans van Tarrt gaan over het leven dat aan onze zogenaamde geciviliseerde blik wordt onttrokken, dankzij de kunst van de sublimatie, het geheugenverlies, de ontkenning, de leugen, verdringing, verterend verlies, de maskerade, vooroordeel of racisme.’
– *Groene Amsterdammer*

Donna Tartt

De kleine vriend

*Vertaling Christien Jonkheer, Barbara de Lange
en Babet Mossel*

2004

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

De vertalers ontvingen voor deze vertaling een werkbeurs van
de Stichting Fonds voor de Letteren

Het motto van Thomas van Aquino is vertaald door Paul Claes;
de fragmenten van Alfred Tennyson zijn vertaald door Peter Verstegen
(p. 555, uit: 'The Princess: A Medley')
en Driek van Wissen (p. 222, uit 'The Merman').

Copyright © 2002 by Donna Tartt
Copyright Nederlandse vertaling © 2002 Christien Jonkheer,
Barbara de Lange en Babet Mossel
Eerste druk september 2002
Vijfde druk augustus 2004
Oorspronkelijke titel *The Little Friend*
Oorspronkelijke uitgever Alfred A. Knopf, New York
Omslagontwerp Studio Jan de Boer
Vormgeving binnenwerk Perfect Service
Druk Wöhrmann, Zutphen
ISBN 90 234 1671 6
NUR 302

Voor Neal

En toch is de geringste kennis over de hoogste dingen te verkiezen boven de betrouwbaarste kennis over de geringste dingen.

– Thomas van Aquino, *Summa Theologica*, I, I, 5 AD I

‘Dames en heren, ik heb nu handboeien om waaraan een Engelse smid vijf jaar heeft gewerkt. Ik weet niet of het me lukt me ervan te bevrijden, maar u kunt ervan op aan dat ik mijn best zal doen.’

– Harry Houdini, London Hippodrome, Saint Patrick’s Day 1904

Inhoud

Proloog 11

1 De dode kat 25

2 De merel 75

3 De Poolhal 166

4 De Missie 281

5 De rode handschoenen 346

6 De begrafenis 399

7 De toren 477

Proloog

De rest van haar leven zou Charlotte Cleve zich de dood van haar zoon verwijten omdat ze had besloten het moederdagetentje 's avonds te geven, en niet 's middags na de kerk, zoals de Cleves het gewend waren. Daarover hadden de oudere Cleves hun ongenoegen geuit, en al hing dat vooral samen met een principiële argwaan tegenover nieuwigheid, toch vond Charlotte dat ze aandacht had moeten schenken aan die onderstroom van wrevel, dat het een onopvallend maar onheilspellend voorteken was geweest van wat er te komen stond; een onduidelijk voorteken weliswaar, ook achteraf gezien, maar meer mogen we in dit leven misschien wel nooit verwachten.

Hoewel de Cleves zelfs de onbelangrijke voorvallen uit hun familiegeschiedenis graag met elkaar ophaalden en elkaar, compleet met gestileerde verhaallijn en retorische onderbrekingen, hele sterfscènes of huwelijksaanzoeken van honderd jaar geleden woordelijk navertelden, kwamen de gebeurtenissen van die verschrikkelijke moederdag nooit ter sprake. Ook niet in onbespiede groepjes van twee, bijeengebracht door een lange autorit of slapeloosheid in een nachtelijke keuken; en dat was opmerkelijk, want door die familiegesprekken kregen de Cleves greep op de wereld. Zelfs de wreedste en ongerijmdste catastrofes – de dood, bij een brand, van een pasgeboren nichtje van Charlotte; het jachtongeluk waarbij de oom van Charlotte was omgekomen toen ze nog op de lagere school zat – verhaalden ze elkaar steeds opnieuw, waarbij haar grootmoeders goedge en haar moeders strenge stem zich harmonisch vermengden met de bariton van haar grootvader en het gesnater van haar tantes, en het koor sommige versierinkjes, al improviserend ingelast door stoutmoedige solisten, gretig oppakte en verfijnde, tot ze ten slotte met vereende krachten uitkwamen op één lied, een lied dat vervolgens van buiten werd geleerd en keer op keer door het hele ensemble werd gezongen, een lied dat gaandeweg de herinnering uitholde en uiteindelijk de waarheid ver-

ving: de woedende brandweerman die het lichaampje niet had weten te reanimeren, lieflijk omgetoverd in een wenende brandweerman; de lusteloze jachthond, weken van slag door de dood van haar baasje, nu in de rol van de diepbedroefde Queenie uit de familieoverlevering, die hardnekkig het huis bleef doorzoeken naar haar dierbare en de hele nacht ontroostbaar in haar hok zat te janken, die een blijе welkomstgroet blafte telkens als de geliefde geest door de tuin naderbij kwam, een geest die alleen zij kon waarnemen. ‘Honden zien dingen die voor ons onzichtbaar zijn,’ viel Charlottes tante Tat altijd precies op het juiste moment in. Ze had een hang naar mystiek en die geest was haar vinding.

Maar Robin: hun lieve kleine Robs. Ruim tien jaar later was zijn dood nog een kwelling; er viel geen detail van te verzachten, niet een van de verhaaltrucs die de Cleves beheersten kon die verschrikking verhelpen of transformeren. Dat moedwillige geheugenverlies had verhinderd dat Robins dood was omgezet in die lieflijke oude familietaal, die de pijnlijkste raadsels nog gladstreek tot een behaaglijke, bevattelijke vorm, en daardoor had de herinnering aan de gebeurtenissen van die dag iets chaotisch en verbrokkelds, blinkende spiegelscherven van een nachtmerrie, fel opglinsterend bij de geur van blauwewegen, het knarsen van een waslijn, een bepaald, onweersachtig soort licht in de lente.

Soms leken die levendige herinneringsflitsen wel flarden van een boze droom, alsof het allemaal nooit was gebeurd. En tegelijk leek het in veel opzichten het enige echte dat er in Charlottes leven was gebeurd.

Er was maar één verhaalvorm waaraan ze die wirwar van beelden kon onderwerpen, en dat was die van het ritueel: het stramien van de familiebijeenkomst, onveranderd sinds haar kinderjaren. Maar ook dat hielp weinig. Het vaste patroon was dat jaar met voeten getreden, de huisregels in de wind geslagen. Achteraf gezien leek alles een wegwijzer die wees naar een ramp. Ze hadden niet bij haar grootvader thuis gegeten, zoals anders, maar bij haar. Orchideeën als corsage in plaats van de gebruikelijke rozenknopjes. Kipkroketten – waarvan ze allemaal hielden, Ida Rhew maakte lekkere, de Cleves aten ze op verjaardagsfeestjes en kerstavond – maar op moederdag aten ze die nooit

en hadden ze, voor zover iedereen zich kon herinneren, nog nooit iets anders gegeten dan peultjes, maïspudding en ham.

Onweersachtige, klare lenteavond; lage, verwaaide wolken en goudgeel licht, het grasveld bespikkeld met paardebloemen en bloeiende look. Het rook fris en straf, naar regen. In huis gelach en gepraat, waar de verongelijkte stem van Charlottes oude tante Libby heel even hoog en klaaglijk bovenuit kwam: ‘Nou toch, zoiets heb ik nooit gedaan, Adelaide, zoiets heb ik nooit van zijn leven gedaan!’ De Cleves mochten tante Libby graag plagen. Ze was een oude vrijster, bang voor alles, voor honden en onweer en vruchtencake met rum, voor bijen, negers, de politie. Een harde wind rammelde aan de waslijn en sloeg het hoge onkruid op het landje aan de overkant van de straat plat. De hordeur knalde dicht. Robin rende naar buiten, gierend van de lach om een mop die zijn grootmoeder had verteld (Waarom was de brief vochtig? Omdat er *port* op zat), en sprong met twee treden tegelijk het trapje af.

Er had toch op zijn minst iemand buiten moeten zijn om op de baby te passen. Harriet was toen nog geen jaar, een stevige, sombere zuigeling met een dikke bos zwart haar, die nooit hilde. Ze zat op het tuinpad, vastgegespt in haar draagbare schommeltje, dat op en neer zwaaide als je het opwond. Haar zusje Allison van vier zat op het trapje rustig met Robins kat Weenie te spelen. In tegenstelling tot Robin – die op die leeftijd aan één stuk door uitgelaten babbelde met zijn schorre stemmetje en omrolde van de pret om zijn eigen grapjes – was Allison een schuw, schichtig kind, dat begon te huilen als iemand haar het alfabet probeerde te leren; en de grootmoeder van de kinderen (die zulk gedrag niet kon velen) had nauwelijks oog voor haar.

Tante Tat had eerder nog buiten met de baby zitten spelen. Charlotte zelf had, af en aan dravend tussen keuken en eetkamer, een paar keer haar hoofd om de deur gestoken, maar ze had niet goed opgelet omdat Ida Rhew, de huishoudster (die had besloten alvast een begin met haar maandagse was te maken), voortdurend tussen het huis en de tuin heen en weer liep om de was op te hangen. Charlotte had zich daardoor ten onrechte gerust laten stellen, want op haar normale wasdag, maandag, was Ida constant binnen gehoorsafstand, in de tuin of

bij de wasmachine op de achterveranda, en dan kon je zelfs de kleintjes veilig buiten laten. Maar die dag stond Ida onder druk, fataal onder druk, vanwege het bezoek dat ze moest bedienen terwijl ze ook nog het fornuis en de baby in de gaten moest houden; en ze was niet te genieten, want anders kon ze 's zondags altijd om één uur naar huis en nu moest haar man, Charley T., niet alleen zelf voor zijn eten zorgen maar kon zij, Ida Rhew, ook niet eens naar de kerk. Ze had erop gestaan de radio mee naar de keuken te nemen, dan kon ze in elk geval het gospelprogramma uit Clarksdale horen. Met het geluid balorig op zijn hardst liep ze stuurs door de keuken in haar nette zwarte dienstjurk met het witte schort en schonk ijsthee in hoge glazen, terwijl buiten de schone hemden aan de waslijn wapperden en kronkelden en hun mouwen omhoog gooiden van wanhoop om de naderende regen.

Robins grootmoeder was op een gegeven moment ook op de veranda geweest; zoveel was zeker, want ze had een kiekje genomen. Er waren niet veel mannen in de familie Cleve, en weerbarstig mannenwerk zoals bomen snoeien, in huis klussen en de ouderen naar winkel en kerk vervoeren kwam grotendeels op haar neer. Ze deed het monter en met een kordate zelfverzekerdheid waarvan haar bedeesde zusters versteld stonden. Zij konden niet eens autorijden, en de arme tante Libby was zo bang voor huishoudelijke apparaten en alles wat met techniek te maken had dat ze al in tranen uitbarstte bij het idee dat ze een gaskachel moest aansteken of een gloeilampje vervangen. Hoewel het fotoestel hen intrigeerde waren ze er ook beducht voor, en ze bewonderden de opgewekte overmoed waarmee hun zuster dat stoere voorwerp hanteerde, dat je als een vuurwapen moest laden, richten en indrukken. 'Kijk Edith toch eens,' zeiden ze als ze haar met vlotte professionele gebaren het filmpje zagen doorspoelen of de scherpte instellen. 'Edith kan alles.'

Het familieoordeel wilde dat Edith ondanks haar verbluffende scala van vaardigheden niet veel gevoel voor kinderen had. Ze was arrogant en ongeduldig, en haar houding nodigde niet uit tot genegeheid; Charlotte, haar enige kind, was altijd naar haar tantes (vooral naar Libby) gelopen als ze getroost, gekoesterd, gerustgesteld wilde worden. En al mocht Harriet, de benjamin, nog maar weinig

blijk geven van enige voorkeur voor iemand, Allison was doodsbang voor haar grootmoeders kordate pogingen haar tot praten te bewegen en was in tranen als ze bij haar moest logeren. Maar o, wat had Charlottes moeder veel van Robin gehouden, en wat had hij die liefde dubbel en dwars beantwoord. Ze balde met hem in de voortuin – zij, een waardige dame van middelbare leeftijd – en ving slangetjes en spinnen voor hem om mee te spelen, leerde hem gekke liedjes die zij als verpleegster in de Tweede Wereldoorlog van soldaten had geleerd:

*Ik kende een meisje dat heette Heleen
Die had twee blauwe ogen en een houten been*

en die zong hij meteen mee met zijn lieve schorre stemmetje.

EdieEdieEdieEdieEdie! Zelfs haar vader en haar zusters noemden haar Edith, maar Edie was de naam die hij haar had gegeven toen hij nog maar amper kon praten en als een dolle over het grasveld rende, gierend van de pret. Op een keer, toen hij een jaar of vier was, had hij haar in alle ernst ‘oudje’ genoemd. Hij had haar met zijn sproetige handje over het voorhoofd geaaid en ‘arm oudje’ gezegd, plechtig als een uil. Charlotte zou er niet over hebben gepiekerd om zo vertrouwelijk om te gaan met haar pinnige, zakelijke moeder, en al helemaal niet als ze met hoofdpijn op bed lag, maar het voorval viel zeer bij Edith in de smaak en was nu een van haar geliefdste verhalen. Ze was al grijs toen hij werd geboren, maar in haar jonge jaren had ze net zulk glanzend koperrood haar gehad als Robin. *Voor Roodborstje Robin* of *Voor mijn eigen rode Robijntje* schreef ze op de kaartjes bij zijn verjaardags- en kerstcadeautjes. *Met liefs van je arme oudje.*

EdieEdieEdieEdieEdie! Hij was negen, maar inmiddels was het een familiegrapje, zijn traditionele begroeting, zijn liefdesliedje voor haar; en net als anders riep hij het haar toe door de tuin toen ze de veranda op kwam, die laatste middag dat ze hem ooit zou zien.

‘Kom het oudje eens een kusje geven,’ riep ze naar hem. Maar hoe graag hij zich meestal ook liet fotograferen, soms was hij ongedurig – stond dan op de foto als een roodharige vlek, een warreling van puntige ellebogen en knieën die ervandoor wilden – en hij zag het

fototoestel nog niet op Ediths borst hangen of hikkend van de lach vloog hij weg.

‘Kom jij eens terug, boef!’ riep ze, en toen had ze in een opwelling het toestel omhoog gebracht en toch maar afgedrukt. Het was de laatste foto die ze van hem hadden. Onscherp. Platte groene vlakke, ietwat schuin genomen, met scherp op de voorgrond een witte leuning en de bollende glans van een gardeniastruik naast de veranda. Vochtige donkere onweerslucht, verschietend floers van diepblauw en leigrijs, kolkende wolken omkranst door spaken van licht. In een hoek van het beeld holde de vage schim van Robin, rug naar de kijker, over het wazige grasveld zijn dood tegemoet, die hem – bijna zichtbaar – opwachtte in de donkerte onder de tupeloboom.

Dagen later, in de verduisterde kamer, was Charlotte vanachter een mist van pillen een gedachte door het hoofd geschoten. Als Robin ergens naartoe ging – naar school, naar een vriendje, een middagje spelen bij Edie – had hij er altijd aan gehecht afscheid te nemen, liefdevol en dikwijls nogal uitvoerig en plechtig. Ze had duizend en één herinneringen aan briefjes die hij had geschreven, uit ramen toegeworpen kusjes, zijn handje dat druk tegen haar op en neer rebbelde vanaf de achterbank van wegrijdende auto’s: ‘daag! daag!’ Als peuter-tje had hij veel eerder ‘daag’ dan ‘hallo’ leren zeggen; zo begroette hij én nam hij afscheid van iedereen. Charlotte vond het wel heel wrang dat er ditmaal geen ‘daag’ was geweest. Ze had het zo druk gehad dat de laatste woorden die ze met Robin had gewisseld en zelfs de laatste keer dat ze hem had gezien haar niet helder meer voor de geest stonden, terwijl ze juist behoefte had aan iets concreets, een kleine, laatste herinnering die zijn hand in de hare zou laten glijden om haar – blind als ze nu voortstropelde – te begeleiden door haar bestaan, dat zich plotseling als een woestijn voor haar uitstreckte tussen dit moment en het eind van haar leven. Half gek van verdriet en slapeloosheid babbelde ze maar door tegen Libby (het was tante Libby die haar er toen doorheen had geholpen, Libby met haar verkoelende doekjes en haar lavendelwatertjes, Libby die de ene na de andere doorwaakte nacht bij haar had gezeten, Libby die niet van haar zijde was geweken, Libby die haar had gered); want niemand, ook haar man niet, was in staat

haar maar de schraalste troost te bieden, en hoewel zelfs haar eigen moeder (die op buitenstaanders de indruk maakte dat ze ‘het goed opnam’) uiterlijk en in haar doen en laten net als anders was en zich nog steeds dapper om de dagelijkse besognes bekommerde, zou ze nooit meer dezelfde zijn. Edie was versteend van smart. Het was vreselijk om aan te zien. ‘Kom dat bed uit, Charlotte,’ snauwde ze als ze de luiken opengooide, ‘hier, neem een kop koffie, kam je haar, je kunt daar niet eeuwig zo blijven liggen’; en zelfs de onschuldige oude Libby huiverde soms als ze de koude schittering zag van de blik waarmee Edie zich van het raam omdraaide naar haar dochter, die daar roerloos in die donkere slaapkamer lag: een blik fel en meedogenloos als Arcturus.

‘Het leven gaat door.’ Een van Edies favoriete uitdrukkingen. En een leugen. Dat was de tijd dat Charlotte, hallucinerend van de medicijnen, nog steeds opstond om haar dode zoon wakker te maken voor school, dat ze vijf, zes keer per nacht wakker schrok en zijn naam riep. En soms, heel even, geloofde dat Robin boven lag en alles een boze droom was. Maar als haar ogen aan het donker gewend waren en de akelige, troosteloze chaos op het nachtkastje zagen (papieren zakdoekjes, pillenflesjes, dode bloemblaadjes), barstte ze weer in huilen uit – al had ze al gehuild tot haar hele ribbenkast pijn deed – omdat Robin niet boven was en evenmin op een andere plaats waarvan hij ooit zou terugkeren.

Hij had speelkaarten tussen de spaken van zijn fiets gestoken. Hoewel ze het niet had beseft toen hij nog leefde had ze uit het geratel altijd opgemaakt wanneer hij wegging en terugkwam. Er was een kind in de buurt met een fiets die precies hetzelfde geluid maakte, en telkens als ze dat in de verte hoorde sprong haar hart op gedurende één subliem maar wreed moment van ongelovige extase.

Had hij haar geroepen? Het was een marteling om aan zijn laatste ogenblikken te denken, en toch kon ze aan niets anders denken. Hoe lang had het geduurd? Had hij geleden? De hele dag lag ze naar het slaapkamerplafond te staren, totdat de schaduwen eroverheen gleden, en daarna staarde ze naar het schijnsel van de lichtgevende wijzerplaat in het donker.

‘Niemand heeft er iets aan als je de hele dag in bed ligt te huilen,’

zei Edie kortaf. 'Je zou je een stuk beter voelen als je iets aantrok en eens naar de kapper ging.'

In haar dromen was hij ontwijkend en afstandelijk, hield hij iets achter. Ze snakte ernaar dat hij iets zou zeggen, maar hij keek haar nooit aan, zei nooit iets. In de ergste periode had Libby steeds opnieuw iets tegen haar gemompeld, iets wat ze niet had begrepen. *Het is nooit de bedoeling geweest dat hij bij ons zou blijven, liefde. We mochten hem niet houden. We hebben geboft dat hij nog zo lang bij ons is geweest.*

Dat was de gedachte die op die warme ochtend in de verduisterde kamer door een narcotische nevel heen bij Charlotte opkwam. Dat het waar was wat Libby tegen haar had gezegd. En dat Robin zijn hele leven, van klein af aan, op de een of andere vreemde manier afscheid van haar had proberen te nemen.

Edie was de laatste die hem had gezien. Daarna wist niemand het meer precies. Terwijl haar familie in de huiskamer zat te praten – nu met langere tussenpozen, af en toe genoeglijk rondkijkend in afwachting van het moment dat ze aan tafel werden geroepen – zocht Charlotte op haar knieën in het eetkamerbuffet naar haar mooie linnen servetten (bij haar binnenkomst had ze gezien dat de tafel met het doordeweekse katoen was gedekt; Ida beweerde – net iets voor haar – dat ze nog nooit van die andere had gehoord, dat de geruite picknickservetten de enige waren die ze kon vinden). Ze had de mooie servetten net gevonden en wilde al naar Ida roepen (*zie je wel? precies waar ik zei dat ze lagen*), toen ze opeens werd overvallen door de overtuiging dat er iets mis was.

De baby. Dat was het eerste wat haar instinct haar ingaf. Ze sprong overeind, liet de servetten op het kleed vallen en rende de deur uit, de veranda op.

Maar Harriet mankeerde niets. Nog altijd vastgesps in haar schommeltje staaarde ze met grote ernstige ogen naar haar moeder. Allison zat op de stoep, duim in de mond. Ze wiegde heen en weer en zoemde als een wesp – ogenschijnlijk ongedeed, maar Charlotte zag dat ze had gehuild.

Wat is er? zei Charlotte. Heb je je pijn gedaan?

Maar Allison, nog altijd met haar duim in haar mond, schudde van nee.

Uit haar ooghoek zag Charlotte in een flits iets bewegen aan de rand van de tuin – Robin? Maar toen ze opkeek was er niemand te zien.

Echt niet? zei ze tegen Allison. Heeft poesje je gekrabd?

Allison schudde van nee. Charlotte hurkte bij haar neer en inspecteerde haar: geen builen, geen blauwe plekken. De kat was weg.

Nog steeds ongerust gaf Charlotte Allison een kus op haar voorhoofd, bracht haar naar binnen (kijk maar even wat Ida doet in de keuken, schatje) en liep daarna terug om de baby te halen. Ze had wel vaker zulke droomachtige vlagen van paniek gehad, meestal midden in de nacht en altijd bij een kind van nog geen halfjaar, schoot dan recht overeind uit een diepe slaap en vloog naar de wieg. Maar Allison had zich niet bezeerd en de baby mankeerde niets... Ze ging de huiskamer in en zette Harriet bij haar tante Adelaide, raapte de servetten op van het eetkamerkleed en liep afwezig – nog steeds half slaapwandelen, ze wist niet waarom – naar de keuken om het potje abrikozen voor de baby te halen.

Dix, haar man, had gezegd dat ze niet op hem moest wachten met eten. Hij was op eendenjacht. Dat was haar om het even. Als Dix niet op de bank was, was hij meestal ergens anders, op jacht of bij zijn moeder. Ze duwde de keukendeuren open en sleepte een kruk naar de kast om de abrikozen voor de baby te pakken. Ida Rhew stond diep voorovergebogen een blik broodjes uit de oven te trekken. *God*, zong een overslaande negerstem uit de transistor. *God don't never change.*

Dat gospelprogramma. Het liet Charlotte maar niet los, al had ze er nooit iets tegen iemand over gezegd. Als Ida die herrie niet zo hard had gezet, hadden ze misschien gehoord wat er in de tuin gebeurde, misschien geweten dat er iets mis was. Maar om te beginnen had zij ('s nachts, woelend in haar bed, probeerde ze rusteloos de gebeurtenissen tot een mogelijke grondoorzaak te herleiden) de godvruchtige Ida op zondag laten werken. *Gedenk de sabbatdag, dat gij die heiligt.* In het Oude Testament werden de mensen voortdurend om heel wat minder door de Here verdelgd.

Ida Rhew bukte zich weer naar de oven en zei: Die broodjes zijn bijna goed.

Ik haal ze er wel uit, Ida. Het kan elk moment gaan regenen, denk ik. Ga jij de was maar even binnenhalen, en roep Robin aan tafel.

Toen Ida – mopperend en stijf – weer door de krakende deur binnenkwam, met een arm vol witte overhemden, zei ze: Hij wil niet.

Zeg maar dat hij nu meteen binnen moet komen.

Ik weet niet waar hij zit. Ik heb wel vijf keer geroepen.

Misschien is hij aan de overkant.

Ida gooide de hemden in de strijkmant. De hordeur sloeg dicht. *Robin*, hoorde Charlotte haar roepen. *Komen jij, of je gaat over de knie.*

En daarna nog eens: *Robin!*

Maar Robin kwam niet.

O, verdikkie, zei Charlotte, droogde haar handen af aan een keukenhanddoek en ging de tuin in.

Daar besepte ze, met een lichte onrust die vooral uit ergernis voortkwam, dat ze geen idee had waar ze moest zoeken. Zijn fiets stond tegen de veranda. Hij wist dat hij zo vlak voor het eten niet op pad mocht gaan, zeker niet als ze gasten hadden.

Robin! riep ze. Had hij zich verstopt? Er woonden geen leeftijdsgenootjes in de buurt, en al kwamen er weleens sjofele kinderen – zwarte en blanke – van de rivier aanwaaien naar de brede, door eiken beschaduwde trottoirs van George Street, nu zag ze er niet één. Van Ida mocht hij niet met ze spelen, wat hij soms toch deed. De kleintjes waren meelijwekkend, met hun knieën vol korstjes en hun vuile voeten, en hoewel Ida Rhew ze altijd ruw de tuin uit joeg gaf Charlotte ze in een teerhartige bui weleens een kwart dollar of een glaasje limonade. Voor de oudere – van dertien of veertien – vluchtte ze daarentegen maar wat graag naar binnen, die mocht Ida zo meedogenloos weggagen als ze wilde. Ze schoten met luchtbuksen op honden, stalen bij iedereen spullen van de veranda, sloegen grove taal uit en zwierven tot diep in de nacht over straat.

Ida zei: Daarnet rende er nog van dat kleine uitschot voorbij.

Als Ida uitschot zei bedoelde ze blank. Ida had een hekel aan de blanke armeluiiskinderen en gaf ze met eenzijdige verbeterheid de

schuld van alles wat er misging rond het huis, zelfs van dingen waarvan Charlotte zeker wist dat ze er onmogelijk iets mee te maken konden hebben.

Was Robin erbij? vroeg Charlotte.

Nee mevrouw.

Waar zijn ze nu?

Ik heb ze weggejaagd.

Welke kant op?

Daarginder bij het ouwe spoor.

De oude buurvrouw, mevrouw Fountain, met haar witte vestje en haar vlinderbril, was haar huis uitgekomen om te kijken wat er aan de hand was. Vlak achter haar stond haar aftandse poedel Mickey, met wie ze een komische gelijkenis vertoonde: spitse neus, stijve grijze krulletjes, achterdochtig vooruitgestoken kin.

Nou nou, riep ze vrolijk. Hebben jullie daar groot feest?

Alleen de familie maar, riep Charlotte terug, en ze speurde de donkerende horizon achter Natchez Street af, waar de treinrails lijnrecht de verte in liepen. Ze had mevrouw Fountain te eten moeten vragen. Mevrouw Fountain was weduwe, en haar enige kind was in de oorlog met Korea gesneuveld, maar ze was ook een zeurkous en een boosaardige bemoeial. Meneer Fountain, die een stomerijtje had gerund, was vrij jong gestorven, en de mensen zeiden gekscherend dat ze hem zijn graf in had gepraat.

Wat is er aan de hand? zei mevrouw Fountain.

U heeft Robin zeker niet gezien, hè?

Nee. Ik heb de hele middag op zolder gezeten, opruimen. Ja, ik ben niet om aan te zien. Kijk eens wat ik allemaal voor troep naar buiten heb gezeuld. Ja, de vuilnisman komt pas dinsdag en ik laat het niet graag zo op straat staan maar ik weet anders ook niet wat ik ermee moet. Waar is Robin naartoe? Kan je hem niet vinden?

Hij zal wel niet ver weg zijn, zei Charlotte en liep de stoep op om de straat af te turen. Maar we moeten aan tafel.

Ida Rhew keek omhoog en zei: Er is onweer aan de lucht.

Hij zal toch niet in de visvijver gevallen zijn? zei mevrouw Fountain bezorgd. Ik ben altijd al bang geweest dat een van de kleintjes daarin zou vallen.

Die vijver is nog geen halve meter diep, zei Charlotte, maar ze draaide zich toch om en liep naar de achtertuin.

Edie was de veranda op gekomen. Is er iets? vroeg ze.

Achter zit hij niet, riep Ida Rhew. Daar heb ik al gekeken.

Toen Charlotte langs het openstaande keukenraam aan de zijkant van het huis liep hoorde ze dat Ida's gospelprogramma nog aan stond.

Softly and tenderly Jesus is calling

Calling for you and for me

See, by the portals he's waiting and watching...

De achtertuin was verlaten. De deur van het schuurtje stond op een kier: niemand. Op de goudvissenvijver dreef een slijmerig groen vlies, onverstoord. Toen Charlotte even omhoogkeek flitste er een rafelige bliksemdraad door de zwarte wolken.

Mevrouw Fountain zag hem het eerst. De gil nagelde Charlotte aan de grond. Ze draaide zich om en holde terug, vlug, vlug, niet vlug genoeg – in de verte rommelde droge donder, alles lichtte vreemd op onder de onweerslucht en de grond stuiterte naar haar op terwijl haar hakken in de modderige aarde zakten, terwijl nog steeds ergens dat koor zong en er boven haar hoofd een plotselinge harde wind, kil van de naderende regen, door de eiken zwiepte met een geluid als van reuzenvleugels en het grasveld galgroen rondom haar bolde en deinde als de zee, terwijl ze blind en panisch voortstruikelde naar – en dat wist ze, want in de schreeuw van mevrouw Fountain lag het allemaal besloten, alles – wat het allerergste zou zijn.

Waar was Ida eigenlijk toen ze daar aankwam? En Edie? Ze herinnerde zich alleen mevrouw Fountain, een hand met een verfrommeld papieren zakdoekje stijf tegen haar mond gedrukt en haar ogen wild rollend achter het paarlemoeren brilmontuur; mevrouw Fountain, en de keffende poedel, en – weergalmend van nergens, ergens en overal tegelijk – het volle, onaardse vibrato van Edies gegil.

Hij hing met zijn nek aan een stuk touw, dat over een lage tak van de tupelo was gegooid die opzij van de verwilderde ligusterhaag tussen Charlottes huis en dat van mevrouw Fountain stond, en hij was dood. De neuzen van zijn slap afhangende tennisschoenen bungelden vijf-

tien centimeter boven het gras. Weenie, de kat, lag op zijn buik schrijlings over een tak gevlijd en sloeg met een speels, trefzeker pootje naar Robins koperrode haar, dat opwoei en glansde in de wind en het enige aan hem was dat nog de goede kleur had.

Come home, zong het radiokoor melodieus:

Come home...

Ye who are weary come home

Uit het keukenraam wolkte zwarte rook. De kipkroketten waren verbrand. De familie was er altijd dol op geweest, maar na die dag kreeg niemand ze ooit nog door zijn keel.

